

Systemowe problemy samorządów lokalnych

Andrzej Andrysiak

Wprowadzenie

Struktura samorządu

Różne szczeble samorządów,
różne problemy i wyzwania

Co determinuje debatę

1. Warszawskocentryczność mediów
2. Perspektywa wielkomiejska
3. Perspektywa finansowa
4. Zamknięty krąg uczestników
(samorządowcy dla samorządowców
o samorządzie)

Systemowe problemy

1. Nierównowaga władz
2. Dystrybucja pracy
3. Dominacja twardych inwestycji
4. Antyobywatelskość
5. Upolitycznienie
6. Propaganda

Struktura samorządu

GMINY

2477 gmin
1446 gminy wiejskie
711 miejsko-wiejskie
302 miejskie
66 gmin/miast
na prawach powiatu
**15 tys. średnia liczba
mieszkańców gminy**

MIASTA

1013 miast w Polsce
37 ma powyżej 100 tys.
11 miast pow. 250 tys.
26 miast 100-250 tys.
45 miast 50-100 tys.
(82 pow. 50 tys.)
90 miast 25-50 tys.
805 mniej niż 25 tys

POWIATY

314 powiatów
66 miast na prawach
powiatu
**114 powiatów ma
powyżej 100 tys.
mieszkańców**
Reszta mniej

WOJEWÓDZTWA

16 województw
Sejmiki (samorząd)
Wojewodowie (rząd)

Wiele twarzy samorządu, jedna narracja

Korporacyjność kontra manufaktura czyli czy Poznań
i Kłomnice można traktować tak samo.
System (prawo) tego nie rozróżnia

1999

Samorząd się nam udał?

Minęło 25 lat od ostatniej reformy. To jedyny segment państwa, którego nie poprawiamy. Nawet o jego mankamentach nie dyskutujemy. Dlaczego?

Debata

Media ogólnopolskie

Skąd wiedzą, co się dzieje na dole? Samorząd jako główne źródło informacji o samorządzie

Perspektywa stolicy

Kto się pojawia w debacie publicznej? Obcy medialnie, którzy są pod ręką (duże miasta)

Samorząd sam o sobie

O problemach władzy opowiada władza. A jeśli ona jest źródłem problemu?

Tylko pieniądze

Najważniejszym problemem samorządu są pieniądze. Czy aby na pewno?

1. Nierównowaga, czyli kto ma narzędzia

CO MOŻE WÓJT/BURMISTRZ/PREZYDENT

1. Przygotowanie budżetu (inwestycje)
2. Wykonanie budżetu (przesunięcia w ramach WPF, nadwyżka, przetargi, finansowanie zadań)
3. Polityka osobowa (zatrudnienie)
4. Kontrola na spółkami i jednostkami
5. Kontrola nad promocją
6. Kontrola nad obsługą prawną

CO MOŻE RADA

1. Funkcja kontrolna (komisja rewizyjna, absolutorium, wotum zaufania)
2. Uchwalenie budżetu i podatków
3. Dyskusja
4. Przykład Trzebnicy: jednomandatówki nie rozwiążą problemu a go pogłębią

2. Dystrybucja pracy

CZYM DYSPONUJE SAMORZĄD (PRZYKŁAD RADOMSKA, woj łódzkie)

1. 1600 miejsc pracy w mieście (urzędy, spółki, jednostki podległe, szkoły)
2. 1500 miejsc pracy w powiecie (urząd, jednostki podległe, szpital, szkoły)
3. Wymiana kadr w mieście: 70 procent
4. Atrakcyjność pracy samorządowej (kodeksowość, małe obciążenie)
5. Fikcyjność konkursów plus obsada stanowisko bezkonkursowych
6. Uzależnienie radnych (większość pracuje w samorządzie)
7. Klucz polityczny (zysk wyborczy)

3. Dominacja twardej inwestycji

SAMORZĄD JAKO WIELKI BUDOWNICZY? TO JUŻ SIĘ KOŃCZY

1. Twarde inwestycje: drogi, chodniki, budynki, place, miejsca rekreacji...
2. Były pieniądze: miliardy w Unii, ręczne sterowanie w ramach Polskiego Ładu
2. **Problemy Polski lokalnej:** demografia, płytki rynek pracy i brak wysokopłatnych miejsc pracy, mieszkalnictwo, edukacja, zdrowie, jakość powietrza, transport publiczny
3. **Perspektywa władzy:** ważne jest to, co widać. Smogu nie widać, poziomu edukacji też nie
Przykłady: Myślenie o edukacji – wyposażenie klas.
Myślenie o ofercie kulturalnej – remont sali widowiskowej

4. Antyobywatelskość

AKTYWIŚCI TO KONKURENCJA

1. Aktywizm, działalność społeczna to naturalna droga liderów
2. W małych społecznościach jest wysoki próg wejścia do samorządu. Z jednej strony listy konstruuja liderzy i to oni decydują o miejscach, z drugiej władza pilnuje konkurencji
3. Płytki rynek osób zaangażowanych
4. Finansowanie zadań zleconych organizacjom i stowarzyszeniom, granty i dofinansowania to prosty sposób na wspieranie tych, którzy nie zagrażają władzy
5. Przykład: Alarmy Smogowe i konflikt o program dofinansowania wymiany źródeł ciepła

5. Upolitycznienie

SAMORZĄDOWCY TO NIE POLITYCY?

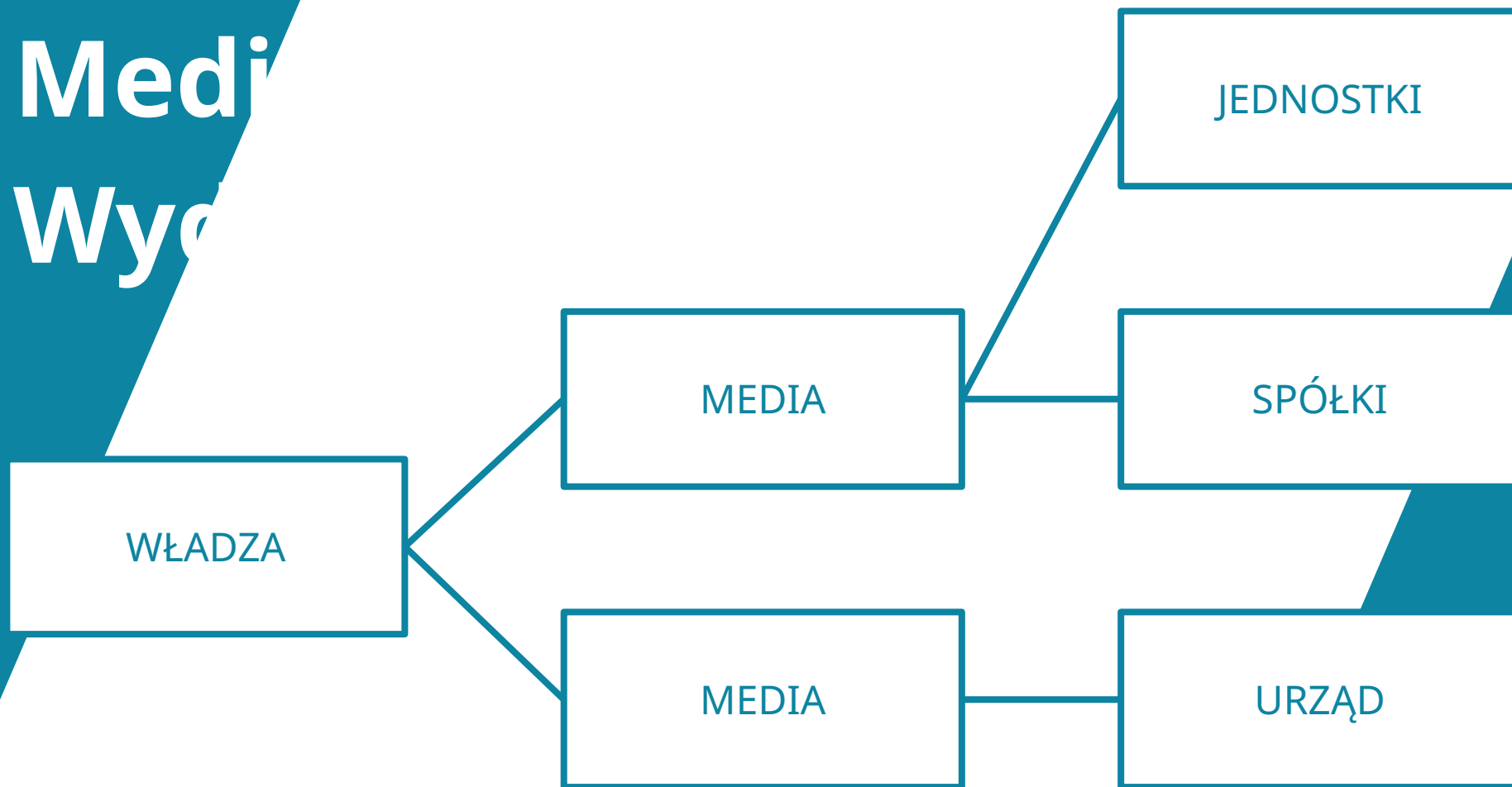
1. Samorząd to polityka, bo polityka to sztuka zdobycia i utrzymania władzy.
2. Stowarzyszenia lokalne nie różnią się od partii. Mają te same cele na poziomie lokalnym
Chcą zdobyć władzę i utrzymać ją, by mieć wpływ i realizować swoje pomysły
3. Upolitycznienie to stosowanie narzędzie politycznych, nie partyjność
4. Narzędzia polityczne: transakcyjność, dystrybucja pracy, podkupowanie, wynagradzanie, zastraszanie, eliminacja konkurencji.
5. Brak opozycji = brak ścierania się różnych wizji
6. Jednorodność jest niebezpieczna

6. Propaganda

MEDIA SAMORZĄDOWE – ŹRÓDŁO PROPAGANDY

1. Samorząd jako wydawca: gazety, portale, radia, telewizje
2. Jest więcej wydawnictw samorządowych niż pozostałych
3. Wychodzi 150-170 niezależnych gazet + kilkadziesiąt portali na 314 powiatów
4. Funkcja kontrolne mediów kontra propaganda. Przejmowanie przestrzeni informacyjnej
4. Przykłady: Moja Świdnica/Panorama Trzebnicka: 10 tys. nakładu, finansowane z budżetu, publikują płatne ogłoszenia, miękka propaganda na rzecz władzy. Jakie miejsce dla niezależnych?
5. Zagrożenia: wypychanie z rynku mediów niezależnych, odcinanie od informacji
6. Koszt propagandy: tylko 140 mln w 10 największych miastach (rocznie)

Media Wydawnicze

Dziękuję

Andrzej Andrysiak andrzej.andrysiak@gmail.com, tel. 606 776 401